

Orienteringssak

Arkivsak-dok. 23/22126-8
Saksbehandler Lene Ragnhild Kyllesdal

Utvalg	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	12.11.2024
Ungdommens fylkesutvalg 2024	13.11.2024
Hovedutvalg for utdanning og folkehelse	19.11.2024
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	21.11.2024
Fylkestinget	10.12.2024

Prosjekt blått naturbruk

Følgende tas til orientering:

Akvakultur er et utdanningsløp for de som vil jobbe i havbruksnæringen med oppdrett av fisk, landbasert eller i sjø/ferskvann. Akvakultur, Vg2 bygger på utdanningsprogrammet naturbruk, og etter avsluttet 2. år kan elevene gå ut i lære i akvakultur- eller havbruksteknikkfaget. Med noe tilrettelegging på Vg2 er det også mulig å få til overgang til læretid i fiske og fangst.

Høsten 2019 ble blått naturbruk startet opp (1 klasse) ved Flekkefjord vgs og høsten 2020 startet Vg2 akvakultur opp (1 klasse). 15 elevplasser i hver klasse. I 2021 ble Agder fylkeskommune tildelt undervisningstillatelse på 780 MTB laks fra Fiskeridirektoratet. Det ble inngått avtale om utleie av konsesjonen, med varighet på 10 år fra 01.07.2021.

Omtrentlig halvparten av elevene som har gått ut fra Vg2 på Flekkefjord vgs akvakultur, har valgt påbygg til generell studiekompetanse eller alternative løp, de resterende, 6-8 elever årlig, søker lære plass. Det har vært utfordrende å skaffe lære plasser nok i regionen. Dette, i tillegg til skolens behov for permanente lokaler med hall til akvakulturopplæring er bakgrunn for denne orientering, og varsel om ny sak med videre avklaringer knyttet til utvikling og drift av utdanningsprogrammet.

Prosjektorganisering- satsing på blått naturbruk i Agder

Høsten-23 ble det etablert et prosjekt knyttet til videre satsing på utdanning i blått naturbruk, vedlegg 1 viser prosjektorganisering. Flekkefjord kommune er representert i styringsgruppa. Samarbeids- og utviklingsavtale mellom Flekkefjord kommune og Agder fylkeskommune for perioden 2024-2027, vedlegg 2, har eget avsnitt knyttet til blå vekst som er med å danne grunnlag for samarbeidet.

Hensikt med prosjektet:

1. Å få til langsiktige avtaler og plan for bygg, enten i fylkeskommunalt eide bygg eller leide bygg
2. Avklare skolens behov for å kunne dekke læreplanmålene
3. Avklare samarbeid med næring og langsiktige behov
4. Avklare økonomi og investeringskostnader framover i tid

Arbeidsgruppe 1, skoleutvikling, videreutvikling av blått naturbruk har utredet mulighetsrom, og vurdert alternativer. Arbeidsgruppen fikk bistand fra prosessveileder i PwC til gjennomføring av intervju med interessenter og vurderinger, se rapport *Blått naturbruk i Agder*, vedlegg 3. Rapporten er et grunnlagsdokument for videre arbeid med saken.

Arbeidsgruppe 2 har jobbet med avklaringer knyttet til undervisningstillatelsen og leieavtalen.

Arbeidsgruppe 3, skolebruksplangruppa, skal følge opp rom og funksjonsplan, leieavtaler og bygg. Vil bygge på avklaringer fra arbeidsgruppe 1 og 2, samt de prioriteringer som gjøres i videre politisk behandling.

Det er avholdt seks styremøter i perioden.

Arbeid med saken

Rapporten *Blått naturbruk i Agder*, vedlegg 3, utreder tre alternativer:

- A. Videreføre og eventuelt videreutvikle dagens tilbud ved Flekkefjord vgs
- B. Avslutte tilbudet ved Flekkefjord vgs og kjøpe elevplasser i andre fylkeskommuner
- C. Endre dagens 2+2 tilbud ved Flekkefjord vgs til en 1+3 modell med utvidet læretid

Slide 11-18 i rapporten vurderer de ulike alternativene, eksempler på vurderinger:

- Fylkeskommunen har fått til bud om å [kjøpe elevplasser](#) i andre fylkeskommuner.

Kostnaden er 200 000 kroner per plass/år for enkeltplasser. Ved kjøp av hele klasser må fylkeskommunene bestemme egne satser. Kjøp av plasser ble vurdert som lite aktuelt siden lokale ungdommer kanskje i mindre grad da vil benytte seg av utdanningstilbudet, må reise hjemmefra.

-1+3 modell kan være aktuell for enkelt elever. Modellen er besparende økonomisk og vil gi en oppdatert opplæring tett knyttet til næringen. Men, da må næringen ha mulighet og ønske om å påta seg opplæringen, være i stand til å dekke alle læreplanmål. Utfordringer med læreplasser og signaler fra næringen varsler at dette ikke er et alternativ nå. 2+2 modellen er hovedmodell, og nok den som fungerer best pedagogisk.

Alternativ A var klart foretrukket modell fra interessentene som ble intervjuet. Vil kreve betydelige investeringer i bygg (eie/leie), ny teknologi (RAS anlegg) og satsing fra både næring og kommune. På styremøte våren -24 ble det vedtatt å utrede dette alternativ videre.

Gjennomgang av rapporten og innspillene fra intervjuene tydeliggjorde at satsingen på Blått naturbruk er mye mer enn et utdanningstilbud, det er mye næringsinteresser og politiske vurderinger å hensynta. Antall elever på utdanningsprogrammet er begrenset, og kostnadsbilde høyt i forhold til andre utdanningsprogram i tilbudsstrukturen for videregående opplæring. Nasjonalt er det vekst i antall skoler som tilbyr akvakultur, og det er nå [21 studiesteder](#), inkludert private, som tilbyr utdanning. I Agder fylkeskommune er det varslet nedskjæringer i budsjett kommende periode. Dersom det skal kunne etableres og driftes et tilbud med leie og utstyr av akvahall vil det være en forventning til bidrag fra havbruksnæringen. Spleiselaget samsvarer med erfaringer fra andre fylkeskommuner som har tilbud om akvakultur.

I vedlegg 4 presenteres arbeidsgruppas utredning av alternativ A, og ulike muligheter. Det er presisert at en videreføring og videreutvikling av utdanningsprogrammet vil kreve store økonomiske bevilgninger, knyttet til investering og drift. Dette kan reduseres noe ved å videreutvikle samarbeid med næringen framfor at skolen må bygge opp all infrastruktur for å gi oppdatert undervisning i læreplanmålene. Det er presentert elementer som må løses, og skissert forslag til løsning i rapporten.

Etter en total vurdering er leie av hall i et tidsperspektiv på ti år kanskje mest realistiske løsning? Elever, skole og næring trenger forutsigbarhet. Dette vil dekke skolens kortsiktige behov, og sannsynligvis relativt raskt å få på plass. Rammer for videre satsing er uklare og det vil være behov for et samarbeid om investeringene. Nedenfor er eksempler på noen

forhold som trenger avklaring.

Saksopplysninger

I [NOU 2023:23](#) *Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskaping* har et utvalg, oppnevnt av regjeringen, vurdert hvordan tillatelsessystemet for akvakultur bør innrettes for fremtiden. I avsnitt 3.3.1 og 11.2.2 omtales ordningen med undervisningstillatelser. I 11.4 anbefaler utvalget at ordningen med undervisningstillatelser bør avvikles. Tillatelser som er tildelt med en tidsbegrensning bør ikke fornyes når tillatelsen utløper. Sekundært, dersom ordningen ikke avvikles, bør den gjennomgås for å sikre transparens, treffsikkerhet og at det etableres standardiserte nasjonale kriterier for utleie og drift. Frafall av inntekter vil få budsjettmessige konsekvenser for fylkeskommunene som finansierer videregående opplæring. Det åpnes for mulighet til å kompensere ved statlig tilskudd fra auksjon av konsesjonene, kap. 17, økonomiske og administrative konsekvenser.

Undervisningstillatelse utløper i 2031. Konklusjon på NOU og forslagene som er fremmet er ikke avklart ennå.

Leie og drift av undervisningstillatelse i Agder

Undervisningstillatelsen er leid ut for en periode på ti år og Agder fylkeskommune får et årlig vederlag basert på fast og variabel del. I tillegg bistår utleier med undervisning på oppdrettsanlegg og tar imot tre lærlinger årlig. Fast leie er 1 mill. som indeksreguleres årlig etter SSBs konsumprisindeks. Variabel del beregnes på faktisk utnyttelse av konsesjonen, innrapportert biomasse. Fra 2020 til 2024 har Agder fylkeskommune fått ca. 3 200 000 kroner i samlet vederlag fra utleier. Se vedlegg 5, leieavtale.

Havbruksfond

I 2015 besluttet Stortinget å opprette et [Havbruksfond](#). Fiskeridirektoratet har forvaltningsansvar, og utbetaler midler til kommuner og fylkeskommuner med klarerte lokaliteter for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret i sjøvann. Utbetalingen skjer årlig i oktober, og er basert på salgs og auksjonsinntekter fra siste år, fram til slutten av august.

Tildelinger fra havbruksfondet, Agder:

Tilskuddsmottaker	2023	2024
	Ordinær utbet	Ordinær utbet
Agder fylkeskommune	1 564 064	8 276 782
Farsund	648 925	2 369 496
Flekkefjord	7 354 488	26 854 290
Lillesand	414 591	1 513 845
Lyngdal	648 925	2 369 496

Blå næring i Agder

Blå næring varslar vekst og signaliserer en økning fram mot 2028, se vedlegg 6. Det vil da bli behov for økt kompetanse og flere læreplasser.

Konklusjon: Skole, næring og Flekkefjord kommune er samstemte på at de ønsker tilbudet lokalisert i Agder, og på Flekkefjord vgs. Kompetansen utdanningsprogrammet gir er etterspurt, men foreløpig er det ikke grunnlag for flere klasser på Vg1 og Vg2, hverken ut fra antall søkere eller tilgjengelige læreplasser.

Det vil komme en ny sak over nyttår med utredning av mulighet for leie av hall med kostnadsberegninger på leie, investering i utstyr og driftsutgifter for en tiårsperiode.

Forhåpentligvis er enkelte uklarheter, for eksempel nasjonal ordning med undervisningskonsesjoner, avklart innen da. En forventning, og forutsetning, for satsingen vil være at havbruksnæringen er tydelige på sitt bidrag.

En annen løsning som kunne vært løftet er en felles satsing, etablering av et «blått bygg»

med samdrift kommune, næring og fylkeskommune, der skolen og elevene er en del av et større fag- og forskningsmiljø.

Vedlegg

1. Prosjektorganisering
2. Samarbeids- og utviklingsavtale mellom Flekkefjord kommune og Agder fylkeskommune
3. Rapport - Blått naturbruk i Agder
4. Vurderinger knyttet til alternativ A i rapporten
5. Avtale om akvakulturopplæring og leie og operativ drift av undervisningskonsesjon
6. Akvakulturnæringen i Agder